

Rolnummer 2580
Arrest nr. 161/2003 van 10 december 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, gesteld door de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit rechter P. Martens, waarnemend voorzitter, en voorzitter A. Arts, en de rechters M. Bossuyt, E. De Groot, A. Alen, J.-P. Snappe en J.-P. Moerman, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter P. Martens,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij vonnis van 28 november 2002 in zake J.-P. Vander Borght en R. Parijs en de b.v.b.a. Courtfield Belgium tegen de n.v. Interbrew Belgium en L. Segers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 9 december 2002, heeft de Rechtbank van Koophandel te Brussel de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schendt artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, in die zin geïnterpreteerd dat het een curator toestaat af te wijken van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten, waarbij de bij die wet bepaalde voorwaarden om een einde te kunnen maken aan de huurovereenkomst die de gefailleerde aan de huurder bindt, niet worden nageleefd, al dan niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ?

2. Schendt artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, in die zin geïnterpreteerd dat het de uitgezette huurder zou verbieden de betaling van een vergoeding wegens uitzetting te vorderen van de curator *qualitate qua*, zoals bepaald in artikel 25 van de wet van 30 april 1951, al dan niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ? »

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Interbrew Belgium, waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 1070 Brussel, Industrielaan 21;

- de b.v.b.a. Courtfield Belgium, waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 1000 Brussel, Nijverheidsstraat 4;

- de Ministerraad.

De n.v. Interbrew Belgium heeft een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 7 oktober 2003 :

- zijn verschenen :

- . Mr. B. Renson, advocaat bij de balie te Brussel, voor de n.v. Interbrew Belgium;

- . Mr. C. Leplat *loco* Mr. E. Smit, advocaten bij de balie te Brussel, voor de b.v.b.a. Courtfield Belgium;

- . Mr. O. Vanhulst *loco* Mr. P. Hofströssler en Mr. J. Windey, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en E. De Groot verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel is een hoofdvordering aanhangig gemaakt die de curatoren van het faillissement van de n.v. Mein hebben ingesteld en die ertoe strekt de aan de n.v. Interbrew Belgium betekende opzegging te horen valideren waarbij een einde wordt gemaakt aan de huurovereenkomst die laatstgenoemde vennootschap aan de gefailleerde vennootschap bindt, te rekenen vanaf de datum van het vonnis van faillietverklaring, met toepassing van artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997.

Interbrew betwist de beslissing van de curatoren om reden dat het faillissement geen einde heeft gemaakt aan de huurovereenkomst die aan de curatoren tegenstelbaar was, en omdat artikel 46 niet verantwoordde dat de voortzetting van de huurovereenkomst werd geweigerd, aangezien er geen boedelschuld noch een ongelijke behandeling onder schuldeisers is ontstaan.

De Rechtbank van Koophandel te Brussel is van oordeel dat de keuze die de curatoren overeenkomstig voormeld artikel 46 maken om de lopende overeenkomsten voort te zetten of te verbreken, wordt verantwoord door de regel van de gelijkheid van de schuldeisers en door de zorg om te voorkomen dat medecontractanten wier overeenkomst verder wordt uitgevoerd door de curatoren, zouden worden bevoordeeld ten opzichte van diegenen wier overeenkomst werd verbroken en die slechts een inschrijving in het passief van het faillissement zullen genieten. De curatoren laten zich bij hun beslissing leiden door het belang van de boedel in het algemeen, waarover alleen zij beslissen. Indien de curatoren ervoor hadden gekozen de handelshuurovereenkomst voort te zetten, zouden zij gehouden zijn geweest tot de naleving van de bij de wet op de handelshuurovereenkomsten ingevoerde bepalingen tot bescherming van de huurders, bepalingen die kunnen leiden tot aanzienlijke boedelschulden. Door te beslissen de handelshuurovereenkomst niet voort te zetten, moesten de curatoren *qualitate qua* niet alle wettelijke voorschriften van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten in acht nemen. Die wet is geen wet van openbare orde, maar een dwingende wet, terwijl de faillissementswet een wet van openbare orde is die de essentiële belangen van de gemeenschap raakt en in het privaatrecht de fundamentele juridische grondslagen vaststelt waarop de economische orde van de maatschappij berust. Wegens het hoger belang dat zij dient, heeft de faillissementswet voorrang op de wet op de handelshuurovereenkomsten.

De Rechtbank van Koophandel te Brussel meent verder dat artikel 46 van de faillissementswet artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens niet schendt. De schuldvordering van Interbrew is in acht genomen; zij kan in het passief worden opgenomen, wat een gevolg is van het faillissement, en zal de regels van de samenloop moeten volgen, met inachtneming van de gelijkheid van de schuldeisers. De Rechtbank besluit dat er geen aanleiding is om de curatoren het voordeel van de toepassing van artikel 46 van de faillissementswet te weigeren. Interbrew vraagt evenwel twee prejudiciële vragen aan het Arbitragehof te stellen. De Rechtbank is van mening dat zij die vragen moet stellen, aangezien niet zonder enige twijfel blijkt dat de in het geding zijnde bepaling in overeenstemming is met de Grondwet.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de n.v. Interbrew Belgium

A.1. De n.v. Interbrew Belgium herinnert eerst eraan dat het faillissement zelf geen enkel gevolg heeft voor de niet op frauduleuze wijze tot stand gekomen huurovereenkomst en dat het door de wetgever nagestreefde doel erin bestond de curator in staat te stellen een einde te maken aan een overeenkomst die voor het faillissement bijzonder bezwarend is of die zou kunnen leiden tot een ongelijkheid van behandeling onder schuldeisers. De mogelijkheid waarin de in het geding zijnde bepaling voorziet, bestond reeds vóór de wet van 1997.

De partij legt de nadruk op het bijzondere karakter van het aan de verwijzende recht voorgelegde geval. Doorgaans is de failliet verklaarde vennootschap de huurder en hebben de curatoren bijgevolg geen andere keuze dan af te zien van de uitvoering van de huurovereenkomst, vermits, bij ontstentenis van activa, de voortzetting van die overeenkomst een boedelschuld zou teweegbrengen. In onderhavig geval is de failliet verklaarde vennootschap de verhuurder en, indien artikel 46 van de faillissementswet moet worden toegepast, wat de partij betwist, dan nog moet worden aanvaard dat de wet van 1951 eveneens moet worden toegepast, samen met het specifieke beschermingsstelsel ervan. Indien de wetgever afbreuk had willen doen aan de economie en het beginsel van de wet op de handelshuurovereenkomsten, zou hij daarin hebben moeten voorzien door middel van specifieke wettelijke bepalingen. De partij is van mening dat het niet mogelijk is een einde aan de huurovereenkomst te maken, zonder de bij de wet van 1951 bepaalde termijnen in acht te nemen en zonder voorafgaande vergoeding van de huurder die recht heeft op een vergoeding wegens uitzetting. Daaruit zou een klaarblijkelijke discriminatie voortvloeien tussen de huurders van een handelshuurovereenkomst naargelang zij een overeenkomst hebben gesloten met een particulier of met een persoon die de hoedanigheid van handelaar heeft.

A.2. De faillissementswet heeft dus een onderscheid gemaakt dat voorheen niet bestond; de regel van de samenloop en de gelijkheid van de schuldeisers kunnen misschien verantwoorden dat een einde aan de huurovereenkomst wordt gemaakt, maar niet dat de bepalingen van de wet van 30 april 1951 worden miskend. Het hoger belang kan dat niet verantwoorden. Het is niet verantwoord voorrang te verlenen aan het hoger belang dat door de faillissementswet wordt beschermd, ten opzichte van het hoger belang dat door de wet op de handelshuurovereenkomsten wordt beschermd. Inzake het ontslag van werknemers blijkt overigens uit de parlementaire voorbereiding dat aan de overeenkomst een einde kan worden gemaakt, waarbij evenwel de bepalingen van de wet van 1978 op de arbeidsovereenkomsten dienen te worden nageleefd. De uitgezette huurder van zijn kant verliest elke vorm van bescherming.

Zij is ook van mening dat de in het geding zijnde bepaling artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 16 van de Grondwet schendt, omdat de huurder niet de billijke en noodzakelijke vergoeding kan krijgen die haar is toegekend bij de wet van 1951 in geval van uitzetting uit het gehuurde goed en omdat daaruit een onrechtmatige verrijking voortvloeit voor de curatoren.

De partij onderstreept ook dat er onevenredigheid is omdat de wet betreffende de collectieve schuldenregeling die ertoe strekt het geval op te lossen van een natuurlijke persoon met schulden en die met de faillissementsprocedure kan worden vergeleken, geen identieke bepaling bevat. De schuldeisers van het faillissement worden dus verschillend behandeld.

Standpunt van de Ministerraad

A.3. De Ministerraad is van mening dat het gegeven dat de curator, zonder de in de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten bepaalde voorwaarden in acht te nemen, een einde kan maken aan de huurovereenkomst die de gefailleerde vennootschap bindt, niet in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Het criterium van onderscheid dat het mogelijk maakt af te wijken van het strikte formalisme van de regeling voor het opzeggen van de handelshuurovereenkomsten, bestaat in het feit of dat de vennootschap die een einde aan de huurovereenkomst maakt, failliet verklaard is. Het berust bijgevolg op de hoedanigheid van handelaar van de partij die een einde aan de huurovereenkomst maakt. In zijn arrest nr. 132/2000 van 13 december 2000 heeft het Hof dat criterium reeds gegrond bevonden, dat objectief en relevant is te aanzien van het nagestreefde doel, dat erin bestaat de gelijkheid onder de schuldeisers te waarborgen. Het doel van de wetgever bestaat erin elke schuldeiser een verlies te laten dragen dat evenredig is met het bedrag van zijn rechten in het totaal van de schulden en aldus het risico te beperken door het onder iedereen te verdelen.

A.4. De Ministerraad is in hoofdorde van mening dat de tweede prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, omdat zij op een verkeerde lezing van de in het geding zijnde bepaling berust. Volgens een eensgezinde rechtsleer en rechtspraak kan de curator, volledig naar eigen inzichten, beslissen een einde te maken aan de door de gefailleerde gesloten overeenkomst vóór het vonnis van faillietverklaring en ontslaat dat recht hem niet ervan de medecontractant te vergoeden voor de aldus berokkende schade. De curator wordt geacht de nalatige partij te zijn en is, overeenkomstig de algemene beginselen van het aansprakelijkheidsrecht, ertoe gehouden de medecontractant te vergoeden. Dat geldt eveneens voor de specifieke vergoedingen. Zijn schulden zullen evenwel, tenzij de wet aan de schuldeisers ervan een voorrecht toekent, boedelschulden zijn, vermits die niet voortvloeien uit het beheer van het faillissement en evenmin uit de voortzetting van de commerciële activiteiten van de gefailleerde door de curator.

A.5. De Ministerraad is in ondergeschikte orde van mening dat het verschil in behandeling niet in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Vermits de curator ertoe gehouden is de medecontractant te vergoeden zoals hiervoor is uiteengezet, bestaat de enige mogelijke overblijvende discriminatie in de aard van de schadevergoeding waarop de tegenpartij recht heeft. De schuldvordering van de tegenpartij vormt immers een chirografaire schuldvordering (schuld in de boedel en niet boedelschuld). Er is evenwel geen discriminatie, omdat het criterium van onderscheid objectief en relevant is, zoals reeds werd uiteengezet. De Ministerraad herinnert voorts eraan dat de in het geding zijnde schulden geen boedelschulden zijn, vermits die op generlei wijze hebben bijgedragen tot het verhogen van de boedelwaarde.

Standpunt van de b.v.b.a. Courtfield Belgium

A.6. De b.v.b.a. Courtfield Belgium, waaraan de curatoren het verhuurde onroerend goed hebben verkocht, is van mening dat de curatoren de huurovereenkomst op geldige wijze hebben verbroken en dat artikel 46 van de wet van 8 augustus 1997 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

Het verschil in behandeling tussen de personen die een overeenkomst sluiten met handelaars en diegenen die een overeenkomst sluiten met niet-handelaars, berust op een objectief criterium en is in redelijkheid verantwoord door het bijzondere stelsel van het faillissement. De bescherming van de handel is de belangrijkste doelstelling van het faillissement; die bescherming ligt niet zozeer in de vergoeding, die vaak een illusie is, van de schuldeisers, dan wel in de stopzetting van de activiteiten van nalatige ondernemingen, waarvan de voortzetting nadelig is voor de derden. Het betreft bijgevolg een instelling van essentieel maatschappelijk belang in de economische organisatie, waarvan de regels een karakter van openbare orde vertonen. Het in het geding zijnde artikel 46 maakt geen enkel onderscheid onder de overeenkomsten en is verantwoord door de regel van de gelijkheid van de schuldeisers, die een grondbeginsel van het faillissementsrecht is. Die regel is dermate belangrijk dat hij ressorteert onder de Belgische internationale openbare orde. Teneinde het evenwicht onder schuldeisers na te leven, zal de curator enkel ervoor kiezen de lopende overeenkomst voort te zetten indien dat voordelig is voor de boedel of, op zijn minst, noodzakelijk ten behoeve van de vereffening.

Indien de curator de specifieke wetgevingen voor bepaalde overeenkomsten moest naleven, zou dat de boedelschulden fors verzwaren en indruisen tegen de regel van de gelijkheid van de schuldeisers. De eerste prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord, omdat het verschil in behandeling in werkelijkheid alleen voortvloeit uit de onvermijdelijke gevolgen van het faillissement.

A.7. De tweede prejudiciële vraag is niet pertinent, omdat het in het geding zijnde artikel 46 de uitgezette medecontractant niet verbiedt aanspraak te maken op de betaling van een vergoeding. De schuldvordering wordt niet ter discussie gesteld, maar volgt de wet van de samenloop en neemt aldus de regel van de gelijkheid van de schuldeisers in acht.

- B -

B.1. Artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 bepaalt :

« Na hun ambtsaanvaarding beslissen de curators onverwijld of zij de overeenkomsten die gesloten zijn voor de datum van het vonnis van faillietverklaring en waaraan door dat vonnis geen einde wordt gemaakt, al dan niet verder uitvoeren.

De partij die de overeenkomst met de gefailleerde heeft gesloten, kan de curators aanmanen om die beslissing binnen vijftien dagen te nemen. Indien geen verlenging van termijn is overeengekomen of indien de curators geen beslissing nemen, wordt de overeenkomst geacht door toedoen van de curators te zijn verbroken vanaf het verstrijken van deze termijn; de schuldvordering van de schade die eventueel verschuldigd zou zijn aan de medecontractant wegens de niet-uitvoering, wordt opgenomen in de boedel.

Indien de curators beslissen de overeenkomst uit te voeren, heeft de medecontractant recht, ten laste van de boedel, op de uitvoering van de verbintenis in zoverre zij betrekking heeft op prestaties geleverd na het faillissement. »

Ten aanzien van de eerste prejudiciële vraag

B.2. De verwijzende rechter ondervraagt het Hof over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij het een curator mogelijk maakt af te wijken van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten zonder naleving van de bij die wet vastgestelde voorwaarden om een einde te kunnen maken aan de huurovereenkomst die de gefailleerde aan de huurder bindt.

B.3. Uit de parlementaire voorbereiding van de faillissementswet van 8 augustus 1997 blijkt dat de wetgever heeft beoogd « inzonderheid de belangen [af te wegen] van de schuldeisers, van de overheid, van de werknemers en van de gefailleerde zelf » (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, p. 1). Zijn zorg bestond erin « op een evenwichtige wijze rekening [te houden] met de gecombineerde belangen van de gefailleerde zelf, van de schuldeisers, de werknemers en de economie in [haar] geheel » en voor een menselijke regeling te zorgen die de rechten van alle betrokken partijen eerbiedigt (*ibid.*, nr. 631/13, p. 29).

In verband met de behandeling van de lopende overeenkomsten heeft hij de curator de bevoegdheid willen verlenen om te beslissen of hij al dan niet de overeenkomst uitvoert; « zou hij dit niet kunnen doen, dan zouden bepaalde schuldeisers meer rechten kunnen laten gelden tegenover de boedel dan andere en zou het gelijkheidsbeginsel doorkruist worden » (*ibid.*, nr. 631/1, p. 23).

B.4. Door alle overeenkomsten te beogen, met inbegrip van die welke bij de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten worden geregeld, neemt de wetgever een maatregel die relevant is ten opzichte van de nagestreefde doelstelling, die erin bestaat de gelijkheid van de schuldeisers te verzekeren en dus sommige schuldeisers ten opzichte van andere niet te bevoordelen.

Indien de curatoren zouden worden verplicht in alle omstandigheden handelshuurovereenkomsten verder te zetten, zouden de andere schuldeisers van het faillissement kunnen worden benadeeld doordat een realisatie van onroerend goed bezwaard met een lopende handelshuurovereenkomst nadeliger kan zijn voor de boedel. De specificiteit van een faillissement die de gelijke behandeling van schuldeisers dient te verzekeren verantwoordt naar redelijkheid het verschil in behandeling tussen twee categorieën van huurders van een handelshuurovereenkomst naargelang de verhuurder met wie zij die overeenkomst hebben gesloten al dan niet handelaar is.

B.5. De eerste prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag

B.6. De verwijzende rechter ondervraagt het Hof over de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij de uitgezette huurder zou verbieden de betaling van een vergoeding wegens uitzetting te vorderen van de curator *qualitate qua*, zoals bepaald in artikel 25 van de wet van 30 april 1951.

B.7. De in het geding zijnde bepaling verbiedt de uitgezette medecontractant niet aanspraak te maken op de betaling van een vergoeding, overeenkomstig de ter zake geldende regels. Die schuldvordering volgt weliswaar de wet van de samenloop. Die oplossing is echter in overeenstemming met de regel van de gelijkheid van de schuldeisers en creëert derhalve geen onverantwoord verschil in behandeling.

B.8. De tweede prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 46 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 december 2003.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

P. Martens